

Monilukutaito: Tekstien tulkitseminen

19.9.2024

POMM1083 Suomen kielen ja
kirjallisuuden pedagogiikka

Merja Kauppinen & Mari Hankala

Kuva: TARU®-hanke <https://tarinoillalukijaksi.fi/>

Ennakkotehtävä:

Katso 6.9.2024 julkaistu Helsingin Sanomien Lasten uutiset

<https://www.youtube.com/watch?v=MbdSG-Z5gTk>

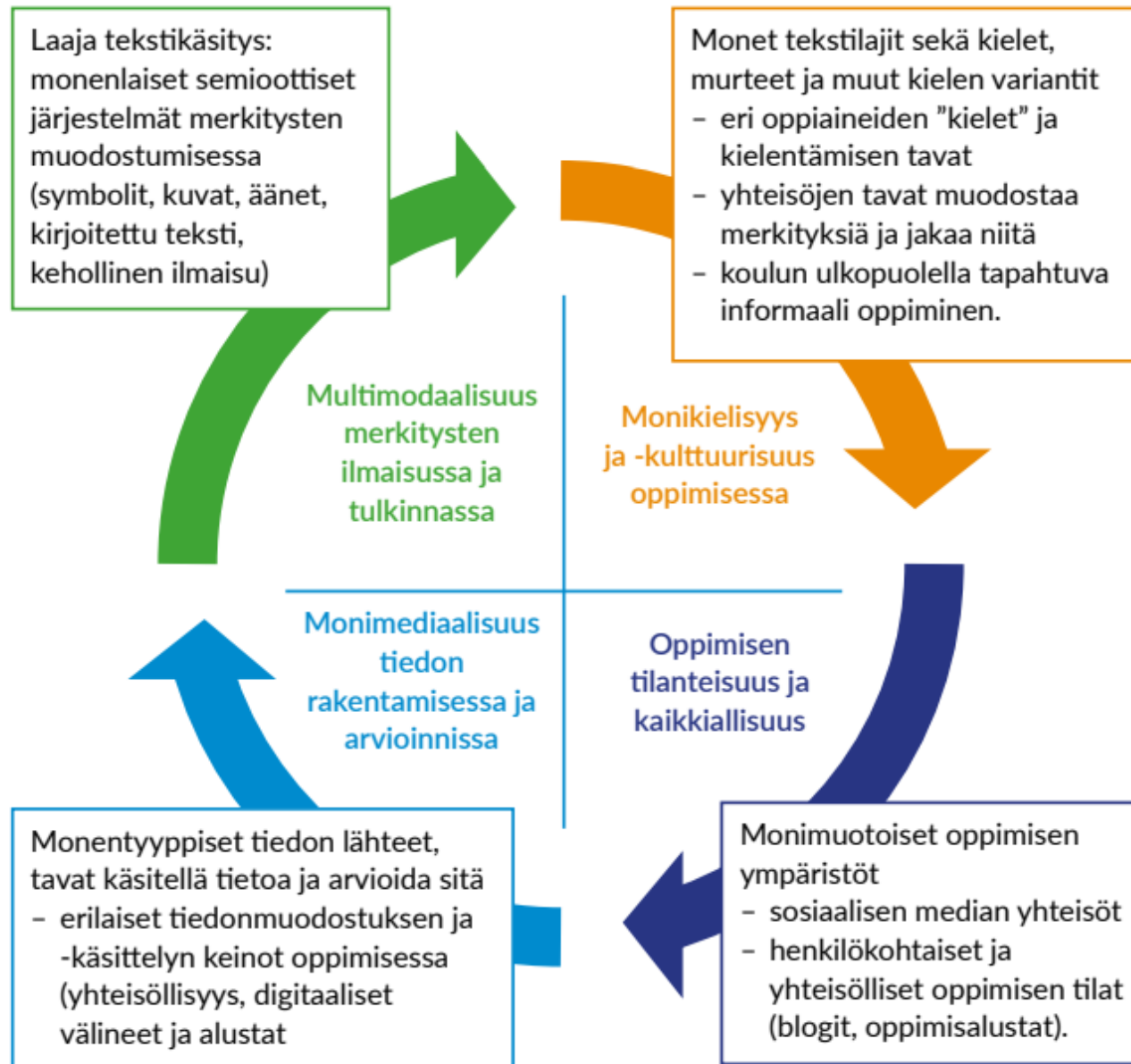
1) Miten analysoit ja tulkitset uutista? Käytä hyödyksesi kaikkea aiemmin tekstien analyysistä ja tulkinnasta oppimaasi.

2) Miten hyödyntäisit uutisia lukutaidon (laajasti ymmärrettynä) opetuksessa?

Varaudu kertomaan havainnoistasi ja ideoistasi.

Pienryhmissä:
Katsokaa opettajan
silmälasein tehtävää 2.
Mihin kaikkeen Lasten
uutiset lukutaidon
opetuksessa taipuu?
Laatikaa ideoistanne
miellekartta, jäsentynyt
listaus tms. koonti.

KUVIO 2. Monilukutaito oppimisessa ja opiskelussa

Lukemisen ja kirjoittamisen oppiminen: kognitiivinen näkökulma

Monilukutaito opettajien hahmottamana (Hankala, Kauppinen & Kulju, 2022)

Monilukutaidolle annetut merkitykset	Monilukutaidon merkitysulottuvuudet
Monimediaisten tekstien tulkinta ja tuottaminen	
Lukutaitojen kohteina olevat tekstilajit ja merkkijärjestelmät	Muuttuva tekstimaailma ja laajentuvat lukutaidot
Oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien edellyttämä monilukutaito	
Lasten ja nuorten mediamaailma Teknologiaorientaatio	Mediaympäristöt
Kriittinen lukutaito Aktiivinen kansalaisuus Lapsilähtöisyys	Toimijuus yhteiskunnassa
Kielen piirteet ja kielenkäyttö	Kielen näkökulma

Tutkitaan ja opitaan käyttämällä monipuolisesti mm. kirjoja, sanomalehtiä, tablettia. Kuvataan, äänitetään, kuunnellaan, kirjoitetaan, katsotaan, keskustellaan ja pohditaan. O29

Monilukutaitoa on myös ”ihmisen lukutaito” eli toisen ihmisen kohtaaminen, eleiden ja ilmeiden tulkinta, katsominen ja kuunteleminen, ymmärtäminen ja kommunikointi. O3

Olen ollut kolmisen vuotta mukana – kehitystyössä. Siinä kehitetään testirytysten luomia uusia oppimisympäristöjä ja testataan niitä yhdessä – opettajien kanssa. Oma luokkani on ollut testiluokkana Suomesta. –. Tässä olen nähnyt erilaisia mahdollisuuksia monilukutaidon opettamiseen. Molempien yritysten materiaali pohjautuu algoritmeihin ja niiden lähettämään tietoon oppilaan työskentelystä. O8

Hankala, M., Kauppinen, M., & Kulju, P. (2022). Opettajien monilukutaidolle antamat merkitykset. *Ainedidaktiikka*, 6(3), 31–51. <https://doi.org/10.23988/ad.111770>

Mitä 'lukeminen' on?

Kuuntelemista, katsomista

Kokemista, tuntemista

Juttelua ja pohdintoja

Uusien ajatusten synnyttämistä,
ilmaisua ja jakamista

→ OPSit:

Monimediaiset tekstit

Monilukutaito

Yhteisöllinen lukeminen

(oppiminen)

TARU®-hanke

<https://tarinoillalukijaksi.fi/>

Tekstilajeja ja tekstilajiperheitä

(ks. Callaghan, Knapp & Noble 1993; Cope & Kalantzis 1993; Luukka 2003; Swales 2001)

KUVAAVAT TEKSTIT	SELITTÄVÄT TEKSTIT	OHJAAVAT TEKSTIT	PERUSTELEVAT TEKSTIT	KERTO VAT TEKSTIT
Tilanteiden, tapahtumien ja ilmiöiden kuvaukset Tiedonannot Määritelmät Tekniset kuvaukset Tiederaudit Työselostukset	Tilanteiden ja tapahtumien selostukset Syiden ja seurausten selostukset Selitykset Esseet	Ohjeet Neuvonta Työohjeet Reseptit Manuaalit	Mielipidekirjoitukset Arvioinnit Arvostelut Pohdiskelevat esseet Keskustelut Väittelyt	Sadut, tarinat, kertomukset, myytit Muistelmat Omat tarinat Historian tapahtumat
Jokaisella tekstilajilla on omat tyypilliset rakenteensa ja kielelliset piirteensä.				

Tekstilajit opetuksessa <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tekstilaji-opetuksessa>

Koulun keskeiset tekstilajiperheet:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/173781_kouluopetuksen_keskeiset_yksinkertaiset_tekstilajit_genreperheittain.pdf

Tulkittavia ja tuotettavia tekstilajeja alakouluun?

- Käyttöohje
- Ilmoitus
- Mielipideteksti
- Vastine
- Käsikirjoitus (elokuvan, pelin, larpin jne.)
- Runot, tanka, haiku
- Laululyriikka,
- Kirjeet, kortit
- Resepti
- Päiväkirja, blogi
- Uutinen
- (Kesätyö)hakemus
- Reklamaatio, palaute
- (Wiki)artikkeli, tietoteksti
- Pakina
- Esittely
- Kuvaus
- Mainos
- Puhe
- Määritelmä
- Koevastaus, essee
- Novelli
- Romaani
- Jatkokertomus
- Tviitti
- Sarjakuva
- Pääkirjoitus
- Pöytäkirja, muistio
- Novelli
- Aforismi
- Selostus
- Ystäväkirjan esittely
- Iskulause
- Kuitti
- Kolumni
- Sähköpostiviesti
- Elämäkerta
- Referaatti
- Satu, tarina, kertomus
- Kasku, vitsi
- Kommentti
- Raportti
- Keskustelupalstan viesti
- Kuvateksti
- Videon tms. tekstitys
- Näytelmä(n kohta(s))
- Muistokirjoitus
- Kuolinilmoitus
- Teksti/Whatsapp-viesti
- Snäppiviesti
- Loitsu
- Palindromi
- Anagrammi
- Tajunnanvirta-kirjoitus
- Kutsu
- Juliste
- Arvostelu
- Vlogi
- Peliselostus
- Youtubeen jne.
- Elokuva
- Musiikkivideo
- TikTok-video
- Podcast
- Kuunnelma
- Kuulutus
- Fanifiktio
- Räppi
- Meemi
- Chantti
- Tekoälykysymykset

• **Mitä puuttuu?**

• **Keksi lisää!**

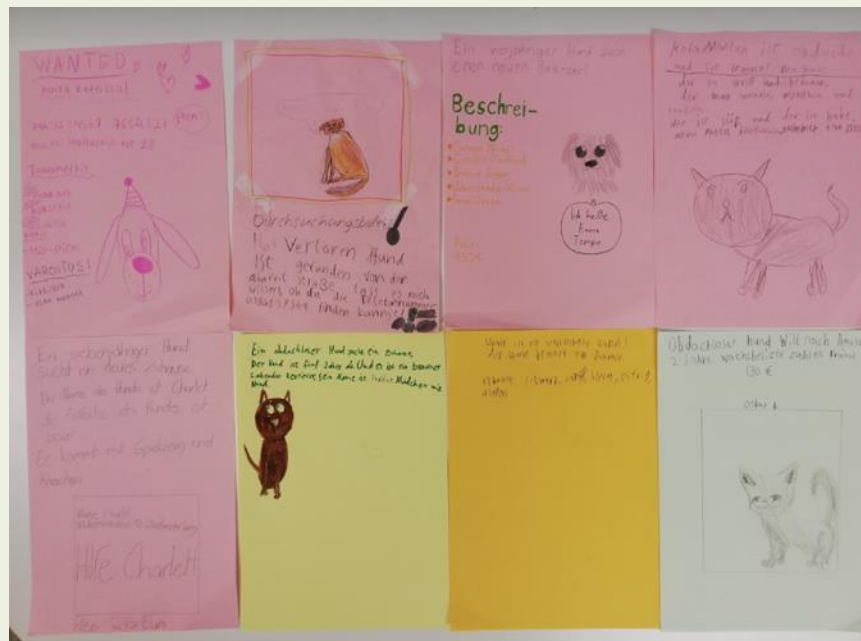
1 Poimi listasta ne tekstilajit, joita muistat käytetyn alakoulun lukemisen tai kirjoittamisen opetuksessa.

2 Keskustelkaa pienryhmissä: mitä näistä voisit käyttää alakoulun opetuksessa?

Lukutaidon tasoja – erilaisia jäsennyksiä (vrt. Habermasin tiedonintressit), (Linnakylä 2000)

- **Sujuva peruslukutaito**
 - pysyvät vaatimukset, universaalinen, välineellinen
 - teknisesti hallittua, sujuvaa, nopeaa, joustavaa, monipuolista
 - **Toimiva lukutaito**
 - strategista: ottaa huomioon tilanteen, tarkoituksen, tekstityypin, median
 - joskus silmäilevää ja valikoivaa, joskus luotaa tekstin syvyyksiä, joskus nostaa esiin väitteitä ja näkökulmia, pohtii perustelujen paikkansapitävyyttä
 - **Uudistava, vapauttava lukutaito**
 - lukija kohtaa tekstin avoimesti mutta kyseenalaistaa tekstin tarkoitusta ja sisältöä käyttämällä hyväksi aiempia tietojaan ja kokemuksiaan
 - kriittisyys, pyrkii paljastamaan tekstin piilomerkityksiä
 - suhteuttaa tietoa omiin käsityksiinsä, arvostuksiinsa ja tavoitteisiinsa
 - **Valloittava lukutaito (empowerment)**
 - **lukija uudistaa itseään, valloittaa ympäröivää todellisuutta, etsii tietoa, elämyksiä ja näkemyksiä**
 - **valitaan uusia tekstejä ja tietoja, joita kukaan ei suosittelle tai opeta**
 - **edetään omia reittejä omien päämäärien mukaan**
 - **tiedon valtaa käytetään omaksi ja muiden eduksi**
 - **laaja-alaisuus, monipuolisuus, rohkeus**
 - **mielikuvitus, maailmojen rakentaminen**
- Taidollinen tiedonintressi
- Käytännöllinen tiedonintressi
- Emansipoiva, tasa-arvoistava tiedonintressi
- Valloittava tiedonintressi

Voiko ohjata oppilaita tänne?
Jos voi, niin miten?

**Lukutaito yleisenä
(geneerisenä)
– tilanteisena
(situationaalisena)
taitona**

Miten lukutaitoja pitäisi kehittää? Miten lapsista ja nuorista kasvaa monilukutaitoisia kansalaisia?

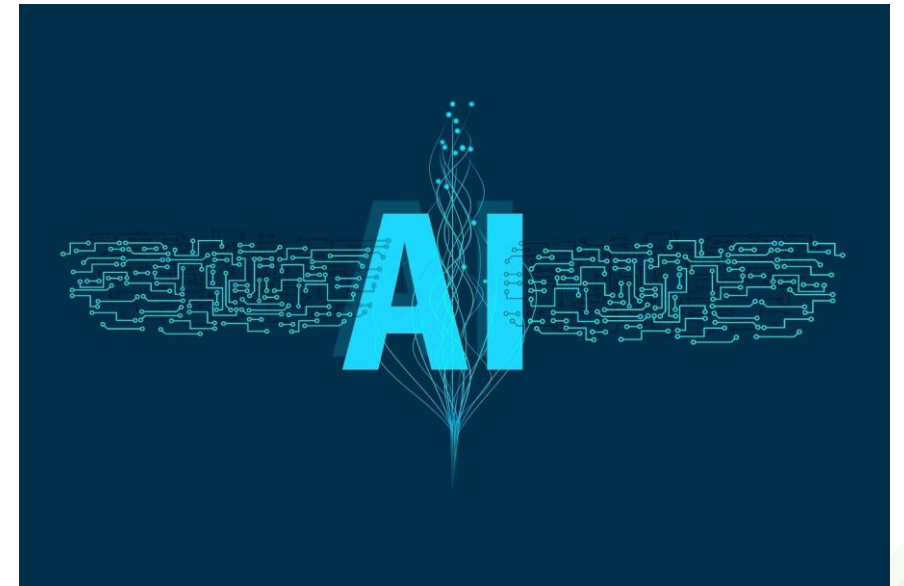
(Kauppinen 2010; Kauppinen, Mäntynen & Riikonen 2018)

- Osin **geneerisiä taitoja**, jotka kehittyvät toiston ja mallinnuksen kautta harjoittelemalla (ns. peruslukutaito, kirjoittamisen prosessi) (ks. Arnbak 2012)
- Osin **spesifejä taitoja**, jotka kertyvät monipuolisissa oppimisen ympäristöissä työskentelytapojen ja välineiden haltuunoton ja oman/muiden suoriutumisen arvioinnin keinoin
- Digitaalisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen ohessa tarvitaan vahvaa peruslukutaitoa (ymmärtävän ja kriittisen lukemisen taidot) (Kiili ym. 2018): opiskelutilanteet, arjen asioimistilanteet, moneen työhön kuuluu kirjaamista ja raportointia perinteisen tekstin muodossa; tekoälyn aikaansaamat muutokset luku- ja kirjoitustaidossa?

Tekstitekoäly ja lukeminen (Jukka Lehtoranta)

- Tekee lukijan tekstityötä: tiivistää kirjat, tekee koosteet ja lyhennelmät teksteistä ohjeiden mukaan, laatii määritelmät vertaillen eri lähteitä
- Ideoi ja ratkaisee ongelmia eri aloilta ilman oppijan laajamittaista tiedonhakua

→ Mihin ihminen tarvitsee kehittyneitä lukutaitoa (=analyttistä, kriittistä, eläytyvää otetta teksteihin)? Vai tarvitaanko sitä enemmän kuin koskaan?

Kuva: Pixabay

Miten oppija tunnistaa taitonsa ja pystyy kehittämään niitä jäsentyneesti ja järjestelmällisesti

- Taitojen **näkyväksi tekeminen** eri oppimistehtävissä; omista taidoista tiedostuminen (autettava tunnistamaan ja nimeämään taitojaan, oltava mahdollisuus tuoda niitä esiin) – yhteisöllisen lukemisen mahdollisuudet!
- Taitojen **järjestelmällinen seuraaminen** ja niiden tavoitteellinen kehittäminen (monipuolinen arviointi, portfoliokansiot, dokumentaatio) – koulu, koti, kirjastot ja muu sidosryhmäyhteistyö

Hankala, M. 2011. Sanomalehdellä aktiiviseksi kansalaiseksi? Näkökulmia nuorten sanomalehtien lukijuuteen ja koulun sanomalehtiopetukseen. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Väitöskirja. TAULUKKO 2 Medialukutaitojen ulottuvuuksia Linnakylän (1995, 11; 2000, 109–11) ja Hankalan (2007, 260) jaottelun pohjalta

Tiedon- intressi	Medialukutaidon vaatimukset	Esimerkkejä medialukutaidoista
Tekninen	Sujuvat perustaidot	Luku- ja kirjoitustaito, kuvanlukutaito Kielitaito Laitteiden ja ohjelmien käyttötaito
Praktinen/ herme- neuttinen	Käytännölliset taidot, joita tarvitaan mediatekstien tulkinnessa, ymmärtämisessä ja tuottamisessa	Lukemisen ja kirjoittamisen strategiat Mediatekstien tuntemus: konteksti, käyttötarkoitus, tekstilaji, ominaispiirteet
Emansipa- torinen	Refleктоivat ja kriittiset taidot, jotka mahdollistavat median tarkoituksenmukaisen käytön omassa elämässä ja yhteiskunnassa ja parhaimmillaan muuttavat ja uudistavat niitä	Mediatekstien kriittiset analyysi- ja tulkintataidot Turvataidot Tietoisuus omasta mediasuhteesta Mediankäytön moraalis-eettiset arvovalinnat Medialla vaikuttamisen keinojen tunteminen ja niiden hyödyntäminen Itsensä ylittäminen: rohkea, määrätietoinen, uudistava mediakäyttö

Ennakkotehtävä:

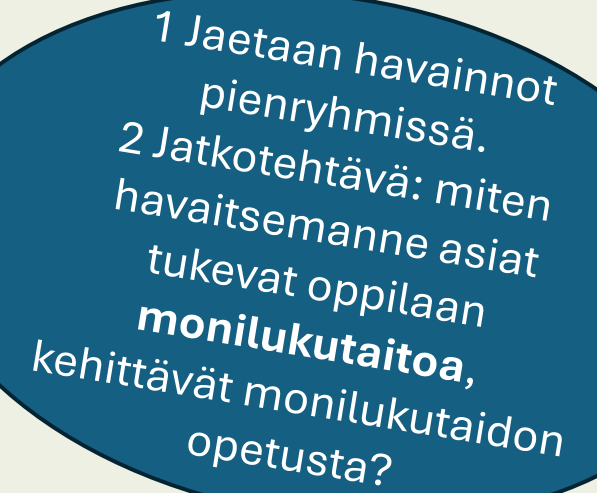
Katso 6.9. julkaistu Helsingin Sanomien Lasten uutiset

<https://www.youtube.com/watch?v=MbdSG-Z5gTk>

1) Miten analysoit ja tulkitset uutista? Käytä hyödyksesi kaikkea aiemmin tekstien analyysistä ja tulkinnasta oppimaasi.

2) Miten hyödyntäisit uutisia lukutaidon (laajasti ymmärrettynä) opetuksessa?

Varaudu kertomaan havainnoistasi ja ideoistasi.

1 Jaetaan havainnot
pienryhmissä.
2 Jatkotehtävä: miten
havaitsemanne asiat
tukevat oppilaan
monilukutaitoa,
kehittävät monilukutaidon
opetusta?

KRIITTISEN LUKUTAIDON YDINKYSYMYKSET

(Huom. laaja tekstikäsitys)

Oma suhteeni tekstiin

Millainen olo tekstistä tulee?

Mitä tämä teksti yrittää tehdä minulle?

Tekstin tausta

Miksi teksti on kirjoitettu, mikä tehtävä sillä on?

Kuka tekstin on tuottanut? Miten? Missä se on julkaistu?

Ketä varten teksti on tuotettu? Kuka sitä käyttää, mihin ja miten?

Missä kohtaan samanlaisia tekstejä?

Millaisia tarkoituksia tekstillä on? Kenen etuja se palvelee?

Tekstin rakenteita ja muotoja

Miten teksti rakentuu? Mistä osista se koostuu?

Mihin tekstin sisältö perustuu?

- kokemuksiin, arkielämään, faktatietoon (tai sellaisena esitettyyn)
- näkemyksiin, mielipiteisiin, tulkintoihin?

Millaisen roolin teksti rakentaa kirjoittajalle ja lukijalle?

- Suhteen muodollisuus–epämuodollisuus, läheisyys–etäisyys, tunteisuus–asiakeskeisyys, tasa-arvoisuus...

Miten kirjoittaja suhtautuu esittämäänsä asiaan?

- tekijän asenteet, varmuusasteet, totuusarvot jne.

Mitä HS uutisesta irtoaa? Esimerkiksi näitä:

- Tuottajana HS: tiedonvälitys + lasten sosiaalistaminen journalismin kuluttajaksi
- Uutistekstilajin piirteet, mm. alun tunnusmusiikki, logo, taustan pyörivä maapallo, uutisaiheiden esittely, uutisankkuri – kuitenkin väritys ja kettuhahmo osoittavat kohderyhmän
 - Uutisgenren sisällä ajankohtaisuutinen (alv) ja henkilöhaastattelut – tiedonhankinnan tapa
- Kohderyhmän huomioiminen:
 - Asia-aihe aluksi; sitten tutustuminen kahteen lapsia oletettavasti kiinnostavaan harrastukseen (sarjakuvien lukeminen, boulderointi) + loppuklippi
 - Haastavan ALV-teeman kytkeminen kuvituksella lasten maailmaan (pelaaminen, lelut) + sanoituksen ja kielen sovittaminen lasten tasolle
 - Puhetta ja kuvaa tukevat tekstipalkit
- Vaihtuva musiikki erottaa selvästi siirtymät ja eri uutisaiheet, esim. jännittävää musiikkia kiipeilykohdissa
- Vaihtelevat kuvakulmat (yleiskuvat, lähikuvat...) pitävät kiinnostusta yllä; myös esim. sammakkoperspektiivi (ostoskorin pohja) – kamera haastateltavan lapsen tasolla – lintuperspektiivi (kiipeilevät lapset)
- Kaikkien aistien huomioiminen, keskittyminen: loppuklipin kuuntelutehtävässä silmien sulkemis- ja avaamispyyntö sopii kouluun mutta ei ole tyypillistä uutistekstilajille
- Kriittistä näkökulmaa: tyttö lukee sarjakuvia, pojat boulderoivat – stereotyyppit?

mpo **+0,17%** Nasdaq Composite **+0,02%** Alphabet **+0,37%** Amazon **-0,37%** Apple **+0,17%** Facebook **+1,30%** Microsoft **+1****PÄIVÄN TIMANTTI:** Virkamiehen havainto paljasti rikoksen – Näin kaupungin työntekijä tuhlesi espooalaisten rahoja

Talous | Globaalit riskit

Raportti: Väärä tieto on maailman suurin uhka

Väärä tieto on maailman suurin lyhyen ajanjakson riskitekijä, kertoo WEF:n riskiraportti. Misinformaatiota ja disinformaatiota on entistä helpompi ja nopeampi suoltaa, kun tekoäly auttaa. Isona vaalivuonna väärä tieto voi horjuttaa demokratiaa ja vakautta.

Annamari Sipilä HS
2:00

Lontoo

VÄÄRÄ tieto on maailman uusi lyhyen ajanjakson ykkösuhka, ilmenee Maailman talousfoorumin tuoreesta (WEF) riskiraportista.

Uhka käsittää sekä misinformaation että disinformaation.

Disinformaatiolla tarkoitetaan yleensä tahallaan levitettyä virheellistä tietoa. Misinformaatio sen sijaan on väärää tietoa, jonka jakaminen ei edellytä tarkoitushakuisuutta.

Mielenosoittaja New Yorkissa viime marraskuussa syytti Fox Newsia valehlestusta ja mediapohdasta Murdochia Yhdysvaltain myrkyttämisestä.
KUVA: GINA M. RANDAZZO / ZUMA PRESS WIRE

Lasten ja nuorten kriittisestä (netti)lukutaidosta

Critical-hanke – kooste aiemmasta tutkimuksesta

- <https://www.aka.fi/globalassets/3-stn/1-strateginen-tutkimus/strateginen-tutkimus-pahkinankuoressa/tilannekuvaraportit/stn2020-hankkeet/tilannekuvaraportti-critical.pdf>
- Tutkimusten mukaan monilla nuorilla on melko heikot kriittisen lukemisen taidot ja taidot ovat eriytymässä entisestään.
- Osa oppilaista on jo alakoulun päättyessä melko taitavia tekstien kriittisiä arvioijia, kun taas osalla taidot ovat lähes olemattomat.
- Myös toisella asteella suuria yksilöllisiä eroja.
- Aiempien tutkimusten perusteella tiedetään, että kotiympäristöllä ja lapsen lukemiskäytänteillä on suuri merkitys lasten ja nuorten peruslukutaidon kehittymiselle. Niiden merkitystä kriittiselle lukutaidolle ei kuitenkaan vielä ymmärretä.

Elina Hämäläisen väitöskirja (2023) 6-luokkalaisten ja lukiolaisten (yht. noin 700) nettilukemisen taidoista tukee Critical-koosteen tuloksia:

- kuudesluokkalaisille nettitekstien luotettavuuden arviointi oli hyvin vaikeaa; suuret taitoerot: taitavimmat olivat lukiolaisten tasolla
- lukiolaisilla suuria eroja taidoissa: osalla yllättävän heikot taidot; opetusinterventio kuitenkin lisäsi nettilukutaitoa ja eniten hyötyivät taidoiltaan heikoimmat

Rasi, Vuojärvi & Hyvönen 2016: Lukuisten tutkimusten perusteella kaikilla aikuisilla ja ikääntyneillä ei ole riittäviä mediataitoja ja puutteita löytyy kaikilta mediataitojen osa-alueilta.

Tekstien tulkitsemisen taidot – mediatekstit ja kirjallisuus

Vähintään arvosanaa 8 vastaava taso perusopetuksen päättävillä

	Tytöt	Pojat
Mediatekstien tulkinta	57 %	39 %
Kirjallisuuden tulkinta	66 %	36 %

Pojista noin viidennes jäi arvosanaa 6– vastaavaan tulokseen tai sen alle sekä mediatekstien että kirjallisuuden tulkitsemisessä (tytöistä 11% ja 5 %).

Kauppinen, Merja & Marjanen, Jukka 2020. Millaista on yhdeksäsluokkalaisten kielellinen osaaminen? Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2019. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Osoitteessa <https://karvi.fi/publication/suomen-kielen-ja-kirjallisuuden-oppimistulokset-perusopetuksen-paattovaiheessa-2019>

Tyttöjen ja poikien välistä osaamiseroa selittävät tekijät

Kaikkiaan 67 % tyttöjen ja poikien osaamiseroista selittyi viitseliäisyydellä panostaa tehtäviin, oppilaiden asenteilla, lukemisharrastuksella ja mediankäytöllä.

Asenteet: oppiaineesta pitäminen, koettu hyödyllisyys ja käsitys omasta osaamisesta.

Suurin ero kokonaistuloksessa oli niiden välillä, jotka lukivat kuukaudessa ainakin yhden kirjan verrattuna kirjoja lukemattomiin.

2–3 tuntia päivässä mediaa vapaa-aikaan käyttävillä oli parhaat tulokset.

Poikien keskimääräistä vähäisempi ajankäyttö arviointitehtävien parissa ja poikien laatiman tekstin suppeampi sanamäärä selittivät sukupuolten välistä osaamiseroa.

Perusopetuksen alkaessa ero kielellisessä osaamisessa tyttöjen ja poikien välillä on hyvin pieni (Alkumittaus 2020). Merkittävät erot osaamisessa ja myös oppiaineeseen asennoitumisessa syntyvät koulupolun varrella.

Kaisa Leino, Marjo Sirén, Kari Nissinen ja Eija Puhakka

Puoli tuntia lukemista

Kansainvälinen lasten
lukutaitotutkimus (PIRLS 2021)

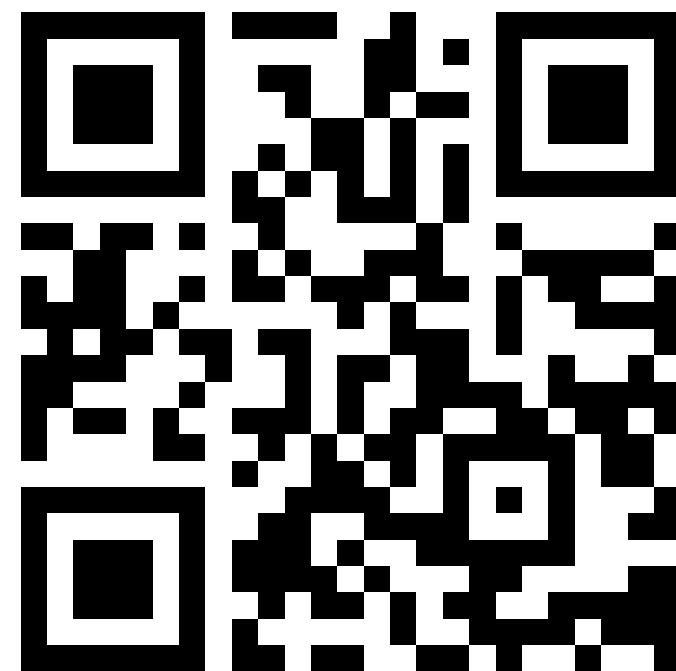
3 PÄÄTULOKSET	20
Lukutaidon taso laskenut mutta kansainvälisesti edelleen korkea.....	20
Suomessa sukupuoliero pysynyt vakaana	23
Oppilaiden osaamiserot kasvussa	24
Hyvien lukijoiden määrä vähentynyt ja heikkojen lisääntynyt merkittävästi	26
Tiedonhaun osaamistaso laskenut tulkinnan osaamistasoa enemmän	31
Pääkaupunkiseudun erityispiirteenä muita alueita suurempi vaihtelu	33
Suomenkielisten ja ruotsinkielisten koulujen välillä ei eroa.....	37
4 OPPILAIDEN ASEENTEET JA ERILAISTEN TEKSTIEN LUKEMINEN	40
Lukeminen puoli tuntia päivässä nostaa osaamistasoa merkitsevästi	40
Kaunokirjallisuuden lukeminen tukee parhaiten lasten lukutaitoa	41
Lukemisesta pitävillä ja lukutaitoonsa luottavilla parhaat pistemäärät.....	43
Tiedonhaku digilaitteilla kehittää monilukutaitoa	46
Oppilaiden sitoutuminen lukutaidon opetukseen lisääntynyt.....	48
Kouluyhteisöön kuulumisen yhdistyy hyvään lukutaitoon	49
Osaamistaso heikentynyt merkitsevästi useasti kiusatuilla.....	50
5 PERHETAUSTA JA PERHEEN TOIMINTA	53
Kodin sosioekonominen asema näkyy oppilaiden osaamisessa.....	53
Perheen yhteinen lukemiseen liittyvä toiminta ja lasten varhaiset taidot yhteydessä lukutaitoon	55
Vanhempien lukuharrastus toimii esimerkkinä lapsille.....	58
6 KOULU JA PÄIVÄKOTI OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ	63
Koulujen väliset erot edelleen pieniä.....	63
Koulun resursseilla ei olennaista yhteyttä lukutaitoon	67
Koulumenestyksen painottaminen näkyy osaamistasossa.....	70
Opettajien kokemus turvallisuus ja työrauha aiempaa vahvemmassa yhteydessä lukutaitoon	71
Opettajien lukemiseen liittyvä koulutus Suomessa edelleen vähäistä.....	73
Suomessa vähiten tekstin kriittisen arvioimisen harjoittelua.....	76
Varhaiskasvatukseen osallistuminen entistä yleisempää	80
7 KORONAPANDEMIA	82
Vanhempien kokemus pandemian haitasta lapsen oppimiselle yhteydessä lukutaidon tasoon	82

Puoli tuntia lukemista (PIRLS, 2021, s. 77)

Muihin prosesseihin ja strategioihin verrattuna Suomessa opetetaan edelleen varsin vähän tekstin kriittiseen arvioimiseen liittyviä asioita, kuten tekstin tyylin ja rakenteen kriittistä arvioimista, kirjoittajan näkökulman tai tarkoituksen määrittämistä sekä verkkosivuston hyödyllisyyden ja luotettavuuden arvioimista, vaikka näiden osuus olikin lisääntynyt kuluneen viiden vuoden aikana. Toisaalta kriittiseen lukemiseen kiinnitetään enemmän huomiota vasta neljännestä luokasta alkaen eli tähän liittyvien lukemisharjoitteiden määrän pitäisi lisääntyä myöhemmillä luokilla. Kriittisen lukemisen taidot ovat keskeisiä taitoja nykyisessä tekstimaailmassamme, jossa tiedon määrä ja laatu edellyttävät yhä nuoremmilta taitoja arvioida sekä painettuja että sähköisiä tekstejä.

Pomien mediakasvatusmateriaalit

- <https://peda.net/id/249fd592085>

sisältösekaannus.fi

SISÄLTÖSEKAANNUKSEN
SELVIITYMISOPAS

Etusivu

Mitä on sisältösekaannus?

Tutkimus & tekijät

SISÄLTÖSEKAANNUKSEN SELVIITYMISOPAS

Internetissä mediankäyttäjään pyritään tänä päivänä vaikuttamaan monella eri tavalla, eikä luotettavia sisältöjä ole välttämättä helppo erottaa epäluotettavista. Tässä oppaassa esitellään yleisiä vaikuttamisen, manipuloinnin, harhaanjohtamisen ja väärän informaation välittämisen tapoja sekä annetaan vinkkejä niiden tunnistamiseksi. Sivusto on päivitetty vuonna 2024 uusien esimerkein.

Kaupalliset sisällöt

- mainokset muistuttavat journalismia

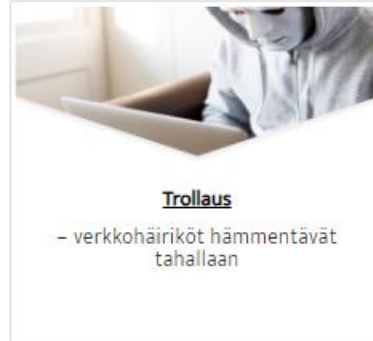
Klikkienkalastelu

- katteettomat kohuotsikot lupaavat paljastuksia

Satiiri

- pilasisällöt sekoittuvat oikeisiin uutisiin

Trollaus

- verkkohäiriköt hämmentävät tahallaan

Propaganda

- informaatiovaikuttajina toimivat tekoälybotit

Puolueelliset julkaisut

- radikalisoivat lukijaansa

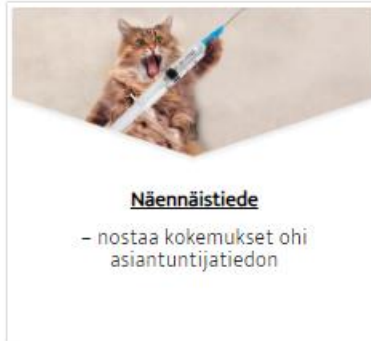
Disinformaatio

- on tietoisesti seipitettyä tuubaa

Salaliittoteoriat

- kyseenalaistavat tiedettä ja historiaa

Näennäistiede

- nostaa kokemukset ohi asiantuntijatiedon

Virheet ja misinformaatio

- nopeuskilpailussa mokaavat kaikki

Sisältösekaannus rapauttaa luottamusta

Mietittävää mediakasvattajille